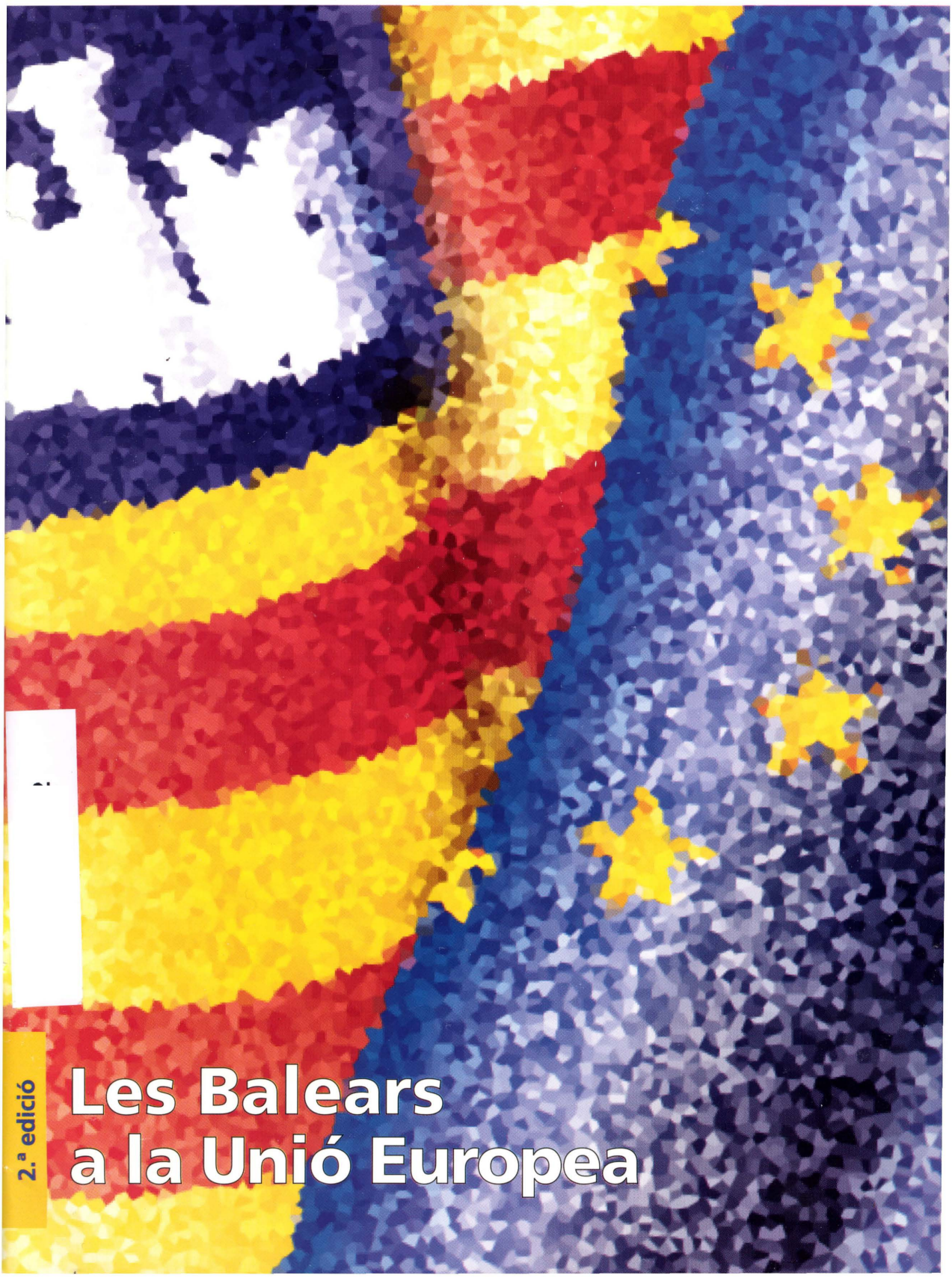

COMISSIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES
REPRESENTACIÓ A ESPANYA

2.ª edició

Les Balears a la Unió Europea

COMISSIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

Representació a Espanya
Paseo de la Castellana, 46
E-28046 MADRID
Telèfon: (91) 431 57 11

Representació a Barcelona
Avinguda Diagonal, 407 bis
Edif. Banc Atlàntic, planta 18
E - 08008 BARCELONA
Telèfon: (93) 415 81 77

Les informacions contingudes en aquesta col·lecció s'han elaborat a partir del material facilitat per diferents direccions generals i serveis de la Comissió Europea. També s'ha comptat amb la col·laboració de la Direcció General de Planificació del Ministeri d'Economia i Hisenda i diversos Serveis de les Comunitats Autònomes.

Han participat en la redacció José Antonio Nieto Solís i Alfonso Utrilla de la Hoz, professors titulars de la Universidad Complutense de Madrid.

El nostre agraïment a l'Institut de Relacions Europees del Govern de les Illes Balears que ens han proporcionat desinteressadament el material fotogràfic que es publica en aquest document.

Manuscrit acabat al setembre de 1995.

Traducció: Comunicació Multilingüe.

Disseny: OPE

Direcció tècnica i redisseny d'interiors: PUBLÍPOLIS, S.L.

Impressió: GRAFOS, SA.

Arte sobre papel. Zona Franca. Sector C. Calle D, n.º 36.
08040 Barcelona.

Dipòsit legal: B-43361-1995.

Reproducció autoritzada, excepte amb fins comercials, sempre que s'esmenti la font.

Fotografies: © Govern de les Illes Balears i Agència EFE (prohibida la seva reproducció).

ÍNDEX

Pròleg	2
Dades bàsiques	4
Les Balears: Característiques socioeconòmiques	5
Les ajudes de la Unió Europea a les Balears (1989-1993)	10
Les noves estratègies de desenvolupament a les Balears (1994-1999)	14
Adreces útils	19
Glossari	23
Bibliografia bàsica	30

Un teixit polític, econòmic i social

PRÒLEG

L'article 23 de l'Acta Única Europea va consagrar el principi de la cohesió econòmica i social. En els seus detalls més concrets, la integració europea és condició necessària per a la plena realització del gran mercat interior. Però la conformació humana i social del projecte europeu exigeix reforçar la vitalitat de tots els punts de la seva àmplia geografia i afirmar un sentiment de solidaritat on, parafrasejant Salvador de Madariaga, res europeu no ens sigui aliè. Expressions com «política regional», «FEDER», «Fons Social Europeu», «Marc Comunitari de Suport», «Fons de Cohesió» o «Xarxes Transeuropees» perden, amb aquestes consideracions, el seu to àrid i cobren un caràcter il·lusionant. Com es pot millorar el nivell de vida de tots els ciutadans de la Unió? Com es pot desmantellar les barreres que encara ens separen? Com, sense perdre ni una mica d'eficàcia i dinamisme, es poden mantenir tradicions i tresors locals que marquen, per sobre de sistemes i normatives, la permanència d'una Europa unida en la seva diversitat?

La sèrie de publicacions que, per segon any consecutiu, edita la Representació a Espanya de la Comissió Europea, pretén obrir un plantejament plural que cobreixi el ventall d'actuacions realitzades a cada comunitat autònoma amb el suport dels Fons Estructurals i de les Iniciatives Comunitàries regionals. La present versió, ampliada i revisada, segueix la pauta d'edicions similars aparegudes l'any passat en la resta de països de la Unió.

La col·lecció dedicada a les Comunitats espanyoles consta de vint fascicles estructurats segons un esquema únic. En cada cas, primer es ressenyen les particularitats socioeconòmiques bàsiques, seguidament es passa revista a les principals actuacions del primer Marc Comunitari de Suport (1989-1993) i es conclou amb l'anàlisi de les propostes contingudes en els programes de desenvolupament regional aprovats per al quinquenni 1994-99. El conjunt es completa amb dades que il·lustren o amplien la informació.

En tant que sigui possible, el text es basa amb exemples d'intervencions que, amb ajut comunitari, s'hagin realitzat o iniciat o es realitzin properament a cada regió. Tanmateix, convé observar que no sempre és fàcil delimitar la part que, en cada projecte concret, s'ha beneficiat de fons comunitaris. Els programes de desenvolupament gaudeixen de mecanismes de suport general, l'execució específica dels quals correspon a les administracions centrals i autonòmiques. Ni la pluralitat d'actors involucrats ni tan

sols la generosa quantia dels fons —l'origen dels quals és, en gran part, el mateix contribuent espanyol— no han de prendre'ns la realitat sociopolítica bàsica del desenvolupament regional; en participar de la política regional comunitària, les comunitats autònomes queden implicades en un ampli pla europeu que reclama racionalitat a les actuacions, catalitza les possibilitats endògenes i optimitza amb garantia els recursos disponibles.

Les dades relacionades de cap manera no arriben a exposar, en la quasi totalitat de les actuacions analitzades, l'abast real de la solidaritat que mostra la Unió Europea amb les comunitats autònomes per elevar-les fins als nivells de benestar que es registren en les regions europees més desenvolupades. Els Fons Estructurals no deixen de ser una mesura més entre la pandèria d'instruments financers possibles. A qui de veritat pertoca la responsabilitat de l'èxit en el procés de convergència són als ciutadans que, a cada regió, hauran de rendibilitzar al màxim els efectes de les actuacions empreses i els beneficis generals que brinda un Espai Comú Europeu on els intercanvis són cada cop més fluids i on es consolida el progrés.

Serveixi a més aquesta col·lecció com la nostra aportació a la informació global que, amb motiu de la segona Presidència espanyola de la Unió, s'ha ofert als agents econòmics i socials. Deu anys després de la nostra integració a Europa, ja és visible un ampli elenc de les intervencions comunitàries que han transformat el paisatge de les regions espanyoles. Regions que, amb immediatesa física, encarnen de forma natural els principis de subsidiarietat, transparència i apropament al ciutadà que regeixen la nova arquitectura de les institucions europees. El progrés de les regions ens autoritza a confiar que, exceptuant les dificultats, la Unió Europea prosseguirà un camí que, en els albors del segle XXI, haurà de garantir la seva ampliació i la seva consolidació.

Gonzalo Velasco

Director de la Representació
de la Comissió Europea a Espanya

DADES BÀSIQUES

Any 1991	EUR15	ESPANYA	BALEARS
Superfície en % (1992)	100	15,6	0,2
Població en % (1992)	100	10,6	0,2
PIBppc* en % (1992)	100	8,2	0,2
PIB per habitant ppc* en % (1992)	100	77	103
Densitat demogràfica (Habitants/km ²)	114	77	136
Evolució demogràfica (% 1981-1991)	0,3**	0,3	0,4
Població menor de 25 anys en %	33,3**	36,2	36,2
Població major de 65 anys en %	14,5**	13,5	14,5
Taxa de natalitat en %	1,1**	1,0	1,3

* ppc: paritats de poder de compra (veure glossari).

** EUR12.

FONT: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994) i Régions, Statistiques en Bref (1995).

Any 1991	EUR12	ESPANYA	BALEARS
% d'ocupació a l'agricultura sobre l'ocupació total	6,4	10,9	3,7
% d'ocupació a la indústria sobre l'ocupació total	33,3	33,0	29,8
% d'ocupació als serveis sobre l'ocupació total	60,3	56,1	66,5

FONT: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994).

Any 1993	EUR12	ESPANYA	BALEARS
Taxa d'activitat*	55,1	47,2	51,5
Taxa d'activitat homes	67,8	63,8	67,9
Taxa d'activitat dones	43,4	31,9	36,3
Grau de dependència**	1,2	1,6	1,4
Taxa d'atur	10,4	21,3	15,7
Taxa d'atur homes	9,2	17,7	13,8
Taxa d'atur dones	12,2	28,0	18,7
Taxa d'atur < 25 anys	19,1	37,1	28,7

* Relació entre la població activa i la població total en edat de treballar (1991).

** Relació entre la població inactiva i la població activa (1991).

FONT: EUROSTAT. Regiones, Anuario Estadístico (1994) i Régions, Statistiques en Bref (1995).

LES BALEARS: CARACTERÍSTIQUES SOCIOECONÒMIQUES

1.1. Trets bàsics

Les Balears són l'única Comunitat Autònoma espanyola amb un nivell de renda per càpita superior a la mitjana de la Unió Europea. El seu PIB per habitant, calculat en paritat de poder de compra, assoleix

l'índex 103 (per a un valor igual a 100 a la Unió) i supera en més d'un 50% la mitjana corresponent al conjunt de regions espanyoles. La Unió Europea està participant activament en el desenvolupament de les Balears mitjançant l'acció dels seus fons i iniciatives de caràcter estructural.

Les Balears ocupen el 0,2% del territori de la Unió Europea i l'1% de l'extensió d'Espanya. La seva població representa, aproximadament, el 0,2% dels habitants de l'Europa dels Quinze i l'1,8% del total de la població espanyola.

Les Illes ocupen un lloc destacat entre les regions europees receptores de turistes: la seva població, lleugerament superior als 740.000 habitants, creix de forma espectacular amb l'arribada del turisme que

vertebra l'economia balear, tot conferint-li unes característiques socials i demogràfiques molt específiques. L'arxipèlag acull un important col·lectiu de població europea que ha decidit fixar la seva residència a les Illes. En concret, el 4% del total de la població són ciutadans europeus no espanyols establerts a les Balears.

Photographs removed due to copyright restrictions.

La seva densitat de població és superior a la mitjana europea i gairebé duplica l'enregistrada en el conjunt nacional. No cal dir que a l'estiu aquests paràmetres varien considerablement, sobretot en determinades zones del litoral. En conjunt, l'estructura de la població per edats té una gran similitud amb la de la resta de la península, atès que el 36% dels habitants tenen menys de 25 anys i el 14% té més de 64 anys d'edat.

Els indicadors socioeconòmics reflecteixen la important activitat econòmica d'aquesta Comunitat Autònoma, que amb una població que representa l'1,82% del total nacional, aporta el 2,88% del PIB espanyol i ha enregistrat en els darrers anys taxes de creixement econòmic molt més elevades que les d'Espanya i la Unió Europea. L'atur, tanmateix, és més alt que en d'altres regions europees i afecta especialment els joves, malgrat que també té un alt component estacional.

El 36,2% de la població té menys de 25 anys, mentre que el 14,5% supera els 65 anys d'edat, essent aquests mateixos percentatges a la Unió Europea el 33,3% i el 14,5% respectivament.

El procés de descentralització administrativa de l'Estat espanyol i l'autonomia amb què compten les autoritats regionals en nombrosos aspectes determinants per al

benestar de la població han impulsat el desenvolupament econòmic i social de les Balears. Per altra banda, la Unió Europea, fidel als seus objectius de cohesió interna de les regions, està ampliant i millorant els mecanismes existents en pro del desenvolupament de les Balears.

Any 1994	ESPANYA	BALEARS
Superfície en km ²	504.750	5.014
Població	39.061.367	712.546
Població en %	100	1,82
PIB en %	100	2,88
Participació de l'agricultura en el PIB	5,04	1,68
Participació de la indústria en el PIB	21,67	8,03
Participació de la construcció en el PIB	7,91	6,16
Participació dels serveis en el PIB	65,38	84,13

FONT: Fundació FIES.

Any 1994	ESPANYA	BALEARS
PIB per habitant	100	157,72
Renda familiar disponible per habitant	100	149,14
Convergència relativa des del 1985 en el PIB per habitant	0*	+16,32
Convergència relativa des del 1985 en la renda familiar disponible per habitant	0**	+19,40

* +8,90 pel que fa a la Unió Europea.
** +8,92 pel que fa a la Unió Europea.
FONT: Fundación FIES.

Tanmateix, en valorar l'ajuda comunitària a les Balears s'ha de tenir en compte una dada fonamental: tal com reflecteixen els quadres adjunts, els índexs de convergència relativa amb Europa (mesurats segons el PIB i la renda familiar disponible per càpita) han duplicat àmpliament l'índex de convergència del conjunt d'Espanya. Aquesta dada és extraordinàriament encoratjadora per a una economia oberta a noves estratègies de desenvolupament i també dóna una idea d'altres problemes existents a la Comunitat Autònoma balear.

Photographs removed due to copyright restrictions.

1.2. Bases per al desenvolupament regional

Les estratègies de desenvolupament dissenyades per les autoritats regionals, nacionals i comunitàries per a les Balears coincideixen en els factors més favorables i les principals limitacions que planteja la millora de la situació socioeconòmica de la regió.

Entre els factors més favorables cal esmentar:

L'economia balear representa el 0,2% del PIB comunitari i gairebé el 2,9% del PIB espanyol. El seu PIB per habitant és lleugerament superior a la mitjana europea (103%) i supera en més del 50% el nivell mitjà del conjunt de l'economia espanyola (157%).

- 1) La notable millora de les infraestructures de transports i comunicacions, com també els avantatges derivats de la situació geogràfica i les condicions naturals de què disposen les Balears.
- 2) La seva excel·lent posició per seguir aprofitant els avantatges del turisme com a element central de l'economia de l'arxipèlag.
- 3) L'existència d'activitats productives i de serveis que conformen una estructura econòmica moderna i dotada de la flexibilitat necessària per adaptar-se a les exigències de competitivitat de l'economia europea.
- 4) L'atractiu de les Balears com a lloc de residència de ciutadans d'altres països o seu d'empreses interessades a invertir en un mercat en expansió.

Any 1993	ESPANYA	BALEARS	%/TOTAL
Vies de gran capacitat en km*	7.404	55	0,74
Turismes	13.440.694	394.805	2,94
Habitatge familiar per 1.000 habitants**	435	555	128
Línies telefòniques instal·lades	15.944.149	375.870	2,36
Metges col·legiats	159.291	2.645	1,66
Llits hospitalaris**	164.451	3.173	1,93
Pensions de la seguretat social (milers)	6.605,6	130,5	1,98
Despesa anual mitjana per llar en pessetes**	2.527.105	2.616.439	104

* Autopistes, autovies i xarxa de carreteres de doble carril.
** 1991.
FONT: INE.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

Vistes. Eivissa.

Entre els factors menys favorables per al desenvolupament de les Balears es poden esmentar:

- 1) La insuficient dotació de determinats equipaments i infraestructures de transports, comunicacions, subministrament d'aigua, etc.
- 2) Les dificultats existents per preservar el medi rural, especialment en les zones sotmeses a la pressió del turisme i en certes àrees protegides de gran valor i bellesa.
- 3) La crisi econòmica i el seu impacte sobre els sectors tradicionals de la indústria balear, com també els problemes socioeconòmics específicament relacionats amb l'activitat de les Illes.
- 4) El pes excessiu del turisme sobre l'economia i els condicionants que això suposa per al creixement estable i equilibrat, no dependent del sector turístic.

L'objectiu fonamental del suport europeu als plans autonòmics i nacionals és afavorir un desenvolupament socioeconòmic equilibrat. Es tracta de seguir les accions endegades en els darrers anys i de millorar per a final de segle la inserció de l'economia balear en el conjunt de la Unió Europea.

LES AJUDES DE LA UNIÓ EUROPEA A LES BALEARS (1989-1993)

El nivell de desenvolupament relatiu de les Balears impedeix d'incloure-les entre les regions de l'Objectiu 1 dels Fons Estructurals. No obstant això, l'existència de problemes específics derivats de la crisi de les indústries manufactureres, del retard del món rural i de la mateixa geografia de les Illes han permès a la Unió Europea posar en funcionament mecanismes específics d'ajuda.

Durant el període 1989-1993, es van destinar a les Balears 24,41 milions d'ecus a través de l'Objectiu 5b dels Fons Estructurals, 11,22 milions d'ecus del FEOGA-Orientació, 6,8 del FEDER i 6,4 del FSE. També es van dur a terme diferents accions previstes en els restants objectius dels Fons Estructurals i, més recentment, en el nou Fons de Cohesió creat pel Tractat de la Unió Europea.

L'agricultura balear dona feina al 3,7% del total de la població activa, mentre que a la Unió Europea aquesta mateixa xifra assolix un nivell mitjà del 6,4%.

Entre les actuacions realitzades cal destacar les dutes a terme en 19 municipis de Mallorca, com també en poblacions de Menorca i Eivissa. Totes aquestes zones, que representen gairebé la meitat del

territori balear i acullen un terç de la seva població, pateixen l'impacte negatiu que exerceix sobre les activitats rurals el desplaçament dels més joves al sector turístic.

Photographs removed due to copyright restrictions.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
FEDER	—	—	—	—	—	0,7	0,3	1,6
FSE	—	—	—	—	—	0,2	0,2	0,5
FEOGA-Orientació*	—	—	—	0,5	0,2	0,6	0,9	1,1
Fons estructurals	—	—	—	0,5	0,2	1,5	1,4	3,2
FEOGA-Garantia**	—	—	—	—	—	—	—	—
Fons de cohesió***	—	—	—	—	—	—	—	11,4

* I altres recursos del sector agrari i pesquer.

** Provisió de fons efectuats a la Comunitat Autònoma per a pagaments directes amb càrrec al FEOGA.

*** Import aprovat.

FONT: Banco de España, Ministerio de Economía y Hacienda i Ministerio para las Administraciones Públicas.

En milers de milions de pesetas.

Per donar suport al desenvolupament socioeconòmic d'aquestes zones, la Unió Europea col·labora amb els programes dissenyats per evitar situacions de despoblament que poden repercutir negativament sobre l'activitat productiva i fins i tot sobre la preservació de l'hàbitat natural. De fet, una bona part del territori balear presenta índexs d'erosió molt elevats, que podrien augmentar si l'activitat i la població de les àrees rurals fossin reduïdes.

Photographs removed due to copyright restrictions.

La Unió Europea ha aportat el 40% dels recursos necessaris per a l'aplicació del Programa Operatiu a les Balears. S'hi s'han distingit quatre eixos d'acció: millora de les infraestructures i diversificació de l'activitat econòmica, reestructuració de la producció agrària, defensa dels ecosistemes naturals i valoració dels recursos humans. En aquest darrer camp, el Fons Social Europeu ha proporcionat durant els anys 1993 i 1994 ajudes per valor de 3.749,2 milions de pessetes per combatre l'atur i realitzar cursos de formació. Aquesta acció va beneficiar un total de 41.000 habitants.

L'agricultura només representa l'1,6% del PIB balear. Al contrari, els serveis, liderats per les activitats turístiques, suposen el 84% del PIB i donen ocupació a dos de cada tres treballadors.

El suport als agricultors i a les PIMES i els nous programes de formació completen les actuacions sobre dotació d'infraestructures bàsiques i protecció del medi ambient realitzades fins al 1994. També cal esmentar altres iniciatives específiques en diferents

sectors: energia (ajustament de les indústries del carbó i de l'acer), turisme rural, i suport a l'artesania o mesures en el sector ramader i en les indústries càrnies.

A més, com en altres regions europees, els programes d'investigació i ensenyament han facilitat els contactes amb institucions i empreses

Photographs removed due to copyright restrictions.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

Mercat del Carne. Menorca.

d'altres països. La Universitat de les Illes Balears ha cooperat en quatre projectes d'investigació conjunta desenvolupats en col·laboració amb 27 organismes d'altres nacions europees, cosa que ha significat una ajuda de la Unió de 233.000 ecus.

El Programa ESPRIT per al desenvolupament i la difusió de la tecnologia ha patrocinat tres projectes per valor de 345.000 ecus. També ha desenvolupat un projecte pilot del Programa FORCE, per un total de 60.000 ecus. Els programes d'intercanvis universitaris, fonamentalment ERASMUS, LINGUA i PETRA, han permès en cada curs acadèmic la mobilitat d'un nombre creixent d'alumnes.

A través del programa COMETT, per exemple, la Unió Europea va subvencionar sis projectes per valor de 170.000 ecus. A més, en l'àmbit específic de la investigació, es van dur a terme 14 contractes que fins al 1994 van permetre canalitzar 860.458 ecus d'ajuda europea a les Illes Balears.

En molts casos, són accions d'abast reduït, però de notable efecte per a la configuració d'un espai més obert als intercanvis i al progrés de les regions europees i els seus ciutadans. Pel seu nivell de desenvolupament i el seu potencial endogen, les Balears han d'exercir la tasca de guia que li correspon en el context del desenvolupament regional europeu.

LES NOVES ESTRATÈGIES DE DESENVOLUPAMENT A LES BALEARS (1994-1999)

L'estratègia de desenvolupament per a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en els propers anys defineix les diferents mesures que hauran d'aplicar les autoritats locals, regionals i nacionals amb el suport dels Fons Estructurals i els instruments financers de la Unió Europea. Es pretén combatre els

problemes específics detectats i afavorir una acció de conjunt que permeti una millor inserció en l'economia europea.

Hi ha hagut diferents iniciatives comunitàries que han completat les ajudes destinades a facilitar la inserció de les Balears en la resta de l'economia europea.

En concret, es prestarà una atenció especial a dos problemes complementaris: el desenvolupament del món rural i l'atenció als col·lectius

socials i sectorials més afectats pels processos de modernització de les indústries manufactureres. Per això, el FEOGA-Orientació facilitarà 20,7 milions d'ecus, el FSE 15 milions d'ecus i el FEDER un total de 21 milions d'ecus durant el període 1994-1999.

Photographs removed due to copyright restrictions.

	Població en milers	% Superfície regional	Inversió total	Fons estructurals
Objectiu 2*	58	8,14	61,086	10,369
Objectiu 5b**	252	33,8	146,9	46,12
Total	310	41,94	207,986	56,489

* Objectiu 2 període 1994-1996.

** Objectiu 5b període 1994-1999

El conjunt de fons, inclosos els pluriregionals arriba per al període esmentat a 57,52 milions d'ecus.

FONT: COMISSIÓ EUROPEA.

En milions d'ecus.

3.1. El Programa Operatiu per a les Balears

A través de les accions previstes en l'Objectiu 2 dels Fons Estructurals (atenció a les zones en declivi industrial), les Balears rebran un total de 61 milions d'ecus en el període 1994-1996, dels quals 10,4 seran aportacions directes de la Unió Europea i 1,1 milions d'ecus altres aportacions realitzades per a programes d'àmbit nacional que també s'apliquin en l'arxipèlag. La resta ho aportaran altres fonts públiques i privades no comunitàries. S'estima que hi haurà

La cohesió interna i l'atenció especial al desenvolupament de les regions insulars constitueixen objectius prioritaris del procés d'integració europea.

uns 58.000 beneficiaris directes d'aquestes accions que s'aplicaran en un territori de més de 350 km².

L'aportació destinada directament a la regió (10,4 milions d'ecus) es distribuirà de conformitat amb els següents eixos d'actuació:

- el 84,4% per a mesures que afavoreixin els sosteniment de l'ocupació i la competitivitat de les empreses;
- el 2,6% per a accions en l'àmbit de la investigació, la tecnologia i la innovació;
- el 8,7% per a desenvolupament local i urbà,
- i el 4,3% per a assistència tècnica.

L'aportació de l'Objectiu 5b (atenció al món rural) encara és més important. En aquest cas, les ajudes de la Unió Europea per al període 1994-1996 ascendirán a més de 46 milions d'ecus dels gairebé 147 milions pressupostats com a inversió total. Les ajudes arribaran a 252.000 habitants i al 33,8% del territori balear.

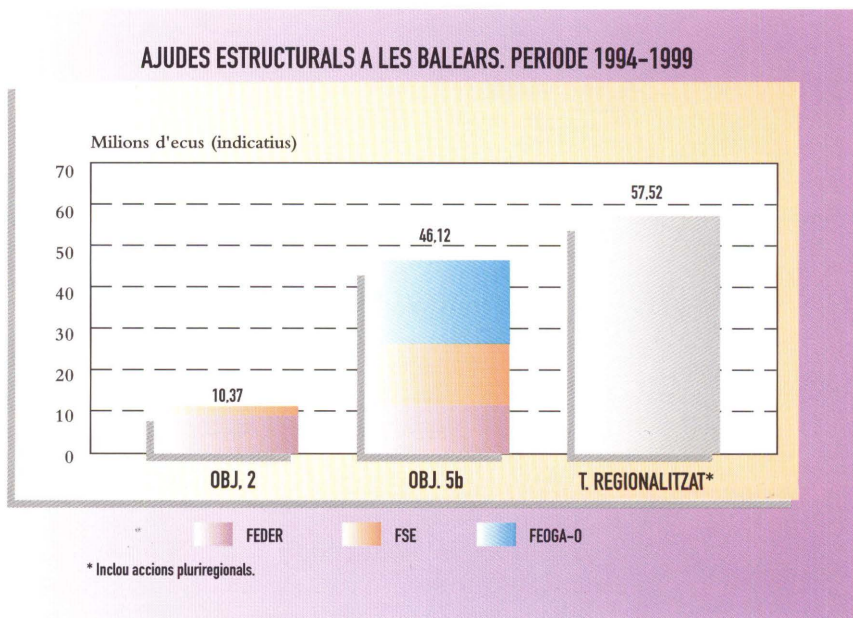
La distribució dels fons comunitaris previstos s'ocupa dels següents eixos de prioritats:

- 7,227 milions d'ecus (15,7%) es destinaran a infraestructures de base necessàries per al desenvolupament de les zones rurals;
- 15,661 milions (34%) per a la promoció i la diversificació econòmica i creació d'ocupació;
- 8,52 milions d'ecus (18,5%) per a la conservació i la valoració dels recursos naturals;
- 1,522 milions d'ecus (3,3%) per a la millora de l'hàbitat natural i les infraestructures locals,
- i 13,19 milions d'ecus (28,6%) per a la valoració dels recursos humans.

Les relacions amb institucions d'altres regions europees s'han vist facilitades amb el suport a diferents accions en matèria d'ensenyament i d'investigació.

3.2. Eixos de desenvolupament (1994-1999)

El primer eix de desenvolupament preveu la millora de les infraestructures de base necessàries per dotar el món rural d'un nivell de

Photographs removed due to copyright restrictions.

Port de Mahó. Menorca.

serveis equiparable a la de la resta del territori balear, tot compensant d'aquesta manera les seves mancances i les dificultats específiques de les explotacions agrícoles.

El segon eix desenvoluparà iniciatives a favor de la diversificació de l'activitat econòmica i la creació d'ocupació: foment de la qualitat, suport a la comercialització i al turisme rural, revitalització d'activitats existents i estímul a la investigació i el desenvolupament tecnològic.

L'objectiu del tercer eix és la conservació dels recursos naturals, particularment difícil a causa de l'especial fragilitat del medi natural balear. Inclou mesures adreçades a la reducció de les superfícies cremades i erosionades, la conservació del sòl, la recàrrega d'aqüífers, la protecció de la coberta vegetal, la lluita contra plagues i malalties de la flora i la fauna, la creació i el manteniment d'àrees recreatives, la conservació de la vida silvestre i la recuperació de zones degradades, com també la creació de quatre centres de promoció del senderisme i la potenciació de 15 rutes excursionistes.

El quart eix tractarà de potenciar l'hàbitat rural, tot afavorint el rejuveniment de la població i atraient inversions per conservar el

patrimoni rural i millorar les dotacions existents, per tal que els joves trobin un major atractiu en els nous serveis creats (habitatges, espais culturals, recreatius i educatius, etc.).

El cinquè eix cerca el desenvolupament dels recursos humans. La formació professional i la investigació i la innovació són fonamentals per reciclar la població activa, crear ocupació i reforçar la base tecnològica de l'estructura productiva balear.

L'assistència tècnica permetrà avaluar i realitzar estudis sobre el Programa d'acció previst i facilitarà el processament de la informació que es generi sobre el mateix desenvolupament balear en el període 1994-1999, potenciant alhora la seva connexió amb les restants polítiques regionals i europees.

Totes aquestes mesures de suport de la Unió Europea completaran les dutes a terme per les autoritats nacionals i autonòmiques, i facilitaran l'aplicació d'altres iniciatives comunitàries adreçades a millorar l'economia de les Illes.

Entre aquestes darreres, cal destacar el nou instrument financer de cohesió, establert en el Tractat de la Unió Europea, que poden resultar de gran utilitat a les Balears per al desenvolupament de les xarxes

transeuropees de transport, comunicació, proveïment d'energia i defensa del medi ambient. Alguns projectes, com ara la millora de l'aeroport de Palma de Mallorca, ja han rebut finançament del Fons de Cohesió.

En els propers anys, la Unió Europea reforçarà el seu programa d'acció a les Balears de comú acord amb les autoritats locals, regionals i nacionals.

El gran repte de construir un ampli espai de progrés i cohesió a Europa exigeix un esforç constant per part de les instàncies més

properes als ciutadans de cada regió. La Unió Europea espera reforçar el seu suport al desenvolupament regional, tot contribuint, d'aquesta forma, a millorar el benestar de la població de Balears.

Centres d'informació i documentació europea

ADRECES ÚTILS

La Comissió Europea ha creat una xarxa de centres d'informació i documentació en el territori espanyol, perquè tots els ciutadans tinguin accés a la informació comunitària.

Aquesta xarxa està composta de centres amb diferents missions que tenen certa complementarietat pel que fa a la seva especialització i a la seva localització geogràfica.

En les **Eurobiblioteques** i els **Info Point** es pot consultar la documentació bàsica de la Unió Europea.

Al món de la Universitat estan particularment destinats els **Centres de Documentació Europea (CDE)**, estatut atorgat a universitats on s'estudia o investiga sobre la integració europea. Els CDE reben un servei automàtic de publicacions de la Unió Europea i poden accedir a bases de dades comunitàries.

Els **Centres d'Informació Rural (Carrefours)** són llocs de trobada, de debat i d'intercanvi on s'ofereix a tots els sectors de la societat rural informació sobre les polítiques i accions comunitàries d'interès en aquest àmbit.

El programa d'acció per a les PIME reconeix que la cooperació empresarial constitueix un element fonamental de la política empresarial comunitària. La Comissió ha posat a disposició de les empreses dues xarxes europees de cooperació empresarial:

- Els **BC** (Business Cooperation Network) ajuden les empreses a trobar-ne d'altres amb les quals poden treballar de forma interregional i transnacional.
- Els **Centres de Cooperació Empresarial** (BRE o Bureau de Rapprochement des Entreprises), faciliten a les empreses el lliure accés a les ofertes de cooperació per assegurar la difusió d'oportunitats a escala internacional.

A més, els **EIC** o **Eurofinestres** ofereixen a les PIME informació sobre qualsevol aspecte de les polítiques, assumptes, normatives i projectes comunitaris.

Els **Centres Europeus d'Empreses i Innovació (CEEI)** tenen com a objectiu la regeneració d'economies locals en àrees amb potencial de desenvolupament industrial, dedicant recursos a la tasca d'enfortir el sector empresarial a la zona.

PALMA DE MALLORCA

Centre de Documentació Europea

Centre Balears Europa
Ramón Llull, 2
Edifici Sanostra
07001 PALMA DE
MALLORCA
Tels.: (971) 71 73 74 /89 89 /98
37/98 77
Fax: (971) 71 46 81

Centre de d'Informació Rural

Carrefour de Balears
Unió de Pagesos de Mallorca
Edifici Sanostra
Manacor, 20, 2n., 2.^a
07006 PALMA DE
MALLORCA

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

Planta de compostatge de fang a Ciutadella (Menorca).

FONS EUROPEU DE DESENVOLUPAMENT REGIONAL (FEDER)

Ministerio de Economía y Hacienda

Subdirección General de Gestión
y Administración del FEDER
Paseo de la Castellana, 162,
planta 19
28071 MADRID
Tels.: (91) 583 52 23/24/39/40
Fax: (91) 583 52 72

Comunitat Autònoma i Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Economia
i Hisenda
Direcció General d'Economia
Palau Reial, 17
07001 PALMA DE
MALLORCA
Tel.: (971) 17 67 55
Fax: (971) 17 67 57

FONS EUROPEU D'ORIENTACIÓ I DE GARANTIA AGRÍCOLA (FEOGA)

SECCIÓ GARANTIA

Organisme de coordinació:

Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

Fondo de Ordenación
y Regulación de Producciones
y Precios Agrarios (FORPPA)
José Abascal, 4
28003 MADRID
Tel.: (91) 347 67 02
Fax: (91) 594 34 88

Fondo de Regulación
y Organización del Mercado
de Productos de la Pesca
y Cultivos Marinos (FROM)
Corazón de María, 8, 2.ª planta
28002 MADRID
Tel.: (91) 347 36 00
Fax: (91) 347 36 29

SECCIÓ ORIENTACIÓ

Organisme de coordinació:

Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación

Secretaría General de Estructuras Agrarias
Instituto Nacional de Reforma y Desarrollo Agrario (IRYDA)
Paseo de la Castellana, 112
28071 MADRID
Tel.: (91) 347 15 00
Fax: (91) 411 37 70/564 52 65

Comunitat Autònoma i Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Agricultura i Pesca
Direcció General de d'Estructures Agràries i Medi Natural
Forners, 10
07006 PALMA DE MALLORCA
Tel.: (971) 17 61 00
Fax: (971) 17 61 58

FONS SOCIAL EUROPEU (FSE)

Ministerio de Trabajo y Seguridad Social

Unidad Administradora del Fondo Social Europeo
Pío Baroja, 6
28009 MADRID
Tel.: (91) 409 09 41
Fax: (91) 574 16 01

Comunitat Autònoma i Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Economia i Hisenda
Direcció General del Foment de l'Ocupació i Acció Formativa
General Riera, 111, 1.er
07010 PALMA DE MALLORCA
Tel.: (971) 75 77 44
Fax: (971) 76 05 57

GLOSSARI

- ADAPT** Iniciativa comunitària que té per objecte contribuir a l'adaptació dels treballadors a les transformacions industrials.
- ALFA** Nou programa europeu destinat a facilitar la cooperació entre institucions d'ensenyament superior de països d'Amèrica Llatina i Estats membres de la Unió Europea.
- ALTENER** Programa sobre energies alternatives.
- AJUDES CECA** Programa d'ajudes comunitàries a la readaptació dels treballadors dels sectors del carbó i de l'acer.
- BEI** Banc Europeu d'Inversions. Institució creditícia autònoma creada pel Tractat de Roma.
- COMETT II** Programa de cooperació entre la universitat i l'empresa per a la formació en el camp de les noves tecnologies.
- DOCUP** Document Únic de Programació. Instrument de Planificació regional negociat pels Estats membres i la Comissió amb l'objecte de desenvolupar els Marcs Comunitaris de Suport.
- ECU** Unitat monetària europea, amb un canvi aproximat de 159 pessetes (setembre 1995).
- ENVIREG** Programa de mesures regionals en matèria de medi ambient.
- ERASMUS** Programa destinat a promoure la mobilitat dels estudiants universitaris mitjançant intercanvis i la cooperació entre els centres universitaris d'Estats membres de la Unió Europea.
- ERGO 2** Programa comunitari d'acció de lluita contra l'atur de llarga durada i l'exclusió del mercat de treball.
- ESPRIT** Programa estratègic d'investigació i desenvolupament en tecnologies de la informació.
- EURES** Xarxa d'informació per a la difusió i l'intercanvi d'informació sobre l'ocupació a la Unió Europea.
- EUROFORM** Iniciativa sobre noves qualificacions, noves competències i noves oportunitats d'ocupació.
- EUROSTAT** Oficina Estadística de les Comunitats Europees.

- EUROTECNET** Programa adreçat a fomentar la innovació en el sector de la formació professional.
- EURYDICE** Xarxa d'intercanvi d'informació sobre el desenvolupament de la política educativa en els països de la Unió Europea.
- EUR-12** Estats membres de la Unió Europea fins a l'última ampliació realitzada el 1995.
- EUR-15** Estats membres de la Unió Europea des de l'1 de gener de 1995, incloent-hi Àustria, Finlàndia i Suècia.
- FC** Fons de Cohesió, creat l'any 1994 amb l'objectiu d'enfortir la cohesió econòmica i social. Està destinat a cofinançar projectes d'inversió en infraestructures de transports i medi ambient en 4 països de la Unió Europea: Irlanda, Grècia, Espanya i Portugal.
- FEDER** Fons Europeu de Desenvolupament Regional. Principal instrument de la política estructural comunitària creat l'any 1975 per promoure el desenvolupament regional i corregir les diferències territorials. Després de la reforma de 1993, les seves intervencions s'han ampliat més enllà de les inversions en infraestructures i en activitats directament productives, i, per tant, els seus recursos es poden destinar a l'educació, la sanitat o la investigació i el desenvolupament tecnològic.
- FEOGA-G** Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola, Secció de Garantia. Instrument de la política agrícola creat l'any 1962 i destinat a fer efectiva la garantia dels mercats agrícoles a través de les diferents organitzacions comunes de mercat.
- FEOGA-O** Fons Europeu d'Orientació i Garantia Agrícola. Secció d'Orientació. Fons de naturalesa estructural creat l'any 1962 adreçat a la reestructuració agrícola a través d'accions directes i indirectes. Després de la reforma de 1993 s'han modificat algunes de les seves actuacions, tot centrant-se en el desenvolupament de les zones rurals.
- FORCE** Programa d'acció per promoure el desenvolupament de la formació professional contínua.
- FSE** Fons Social Europeu, creat en el Tractat de Roma. Després de la reforma de 1993 es concedeix especial atenció a la millora dels sistemes d'ensenyament i de formació en les zones prioritàries.
- HELIOS II** Programa destinat a fomentar la igualtat d'oportunitats i la integració professional, econòmica i social de les persones amb minusvalideses.

- HORIZON** Iniciativa comunitària d'ocupació i desenvolupament dels recursos humans especialment adreçada a les persones minusvàlides i a altres col·lectius desfavorits.
- IC** Iniciatives comunitàries. Actuacions coordinades que tenen com a finalitat reforçar la cohesió europea a través d'un desenvolupament econòmic i social més equilibrat de la Unió.
- IFC** Instrument financer de cohesió. Antecedent immediat de l'actual Fons de Cohesió creat de forma provisional l'any 1993 per facilitar l'accés a les ajudes previstes pel Consell Europeu d'Edimburg.
- IFOP** Instrument financer d'orientació de la pesca. Nou instrument de la política estructural creat l'any 1993 per facilitar la reestructuració del sector pesquer.
- IMPACT II** Programa d'acció per promoure l'ús de serveis electrònics d'informació.
- INTERREG II** Iniciativa comunitària adreçada a facilitar la cooperació transfronterera.
- JOVENTUT AMB EUROPA III** Programa l'objectiu del qual és fomentar l'intercanvi de joves amb edats compreses entre 15 i 25 anys.
- KONVER** Iniciativa comunitària l'objectiu de la qual és accelerar la diversificació de les activitats econòmiques a les regions que depenen en gran part del sector militar.
- LEADER II** Iniciativa per afavorir el desenvolupament de l'economia rural.
- LEONARDO DA VINCI** Nou programa destinat a promoure el desenvolupament de la política de formació professional.
- LINGUA** Programa adreçat per promoure l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües estrangeres en els Estats membres de la Unió Europea.
- MCA** Marcs comunitaris de suport. Instruments de coordinació de les accions de la Unió Europea i de les autoritats nacionals, regionals i locals en els objectius prioritaris establerts.
- NOW** Iniciativa a favor de la igualtat d'oportunitats de les dones en l'ocupació i la formació professional.

NUTS Nomenclatura de les Unitats Territorials Estadístiques. Divisions territorials uniformes d'EUROSTAT.

NUTS 1 Divisió territorial europea equivalent, en el cas espanyol, a una agrupació de comunitats autònomes per zones geogràfiques: nord-oest (Galícia, Astúries i Cantàbria), nord-est (País Basc, Navarra, la Rioja i Aragó), Madrid, centre (Castella i Lleó, Castella-la Manxa i Extremadura), est (Catalunya, Comunitat Valenciana i Balears), sud (Andalusia, Múrcia, Ceuta i Melilla) i Canàries.

NUTS 2 Divisió territorial europea equivalent, en el cas espanyol, a les comunitats autònomes, a més de Ceuta i Melilla.

NUTS 3 Divisió territorial europea equivalent, en el cas espanyol, a les províncies.

OBJECTIU 1 Objectiu de les accions estructurals comunitàries centrat a fomentar el desenvolupament i l'ajustament estructural de les regions menys desenvolupades.

OBJECTIU 2 Objectiu de les accions estructurals comunitàries centrat en la reconversió de les regions greument afectades pel declivi industrial.

OBJECTIU 3 Objectiu de les accions estructurals comunitàries orientat a combatre l'atur de llarga durada i facilitar la inserció professional dels joves i de les persones amenaçades d'exclusió del mercat de treball.

OBJECTIU 4 Objectiu de les accions estructurals comunitàries centrat a facilitar l'adaptació dels treballadors al canvi industrial i a l'evolució dels sistemes de producció.

OBJECTIU 5a Objectiu de les accions estructurals comunitàries orientat a fomentar el desenvolupament rural i l'adaptació de les estructures agràries a la reforma de la PAC, com també la modernització i la reestructuració de la pesca.

OBJECTIU 5b Objectiu de les accions estructurals comunitàries orientat a fomentar el desenvolupament i l'ajustament estructural de les zones rurals.

PAC Política Agrícola Comuna.

PESCA Iniciativa comunitària l'objectiu de la qual és facilitar la transformació del sector pesquer i la diversificació d'activitats a les regions amb una elevada dependència d'aquesta activitat.

- PETRA II** Programa per a la formació i preparació dels joves per a la vida adulta i professional mitjançant la formació professional inicial i l'intercanvi de joves treballadors.
- PDR** Pla de desenvolupament regional. Instrument de planificació regional elaborat per les autoritats nacionals que serveix de base en la negociació amb la Comissió Europea per establir els marcs comunitaris de suport.
- PIBppc** Producte Interior Brut en paritats de poder de compra. Macromagnitud ponderada per la capacitat de compra de cada país (corregida pel nivell de preus).
- PNIC** Programa Nacional d'Interès Comunitari. Conjunt d'accions interconnectades d'àmbit nacional cofinançades amb fons europeus.
- PO** Programa operatiu. Conjunt d'actuacions coordinades orientades envers una mateixa finalitat en un territori determinat.
- PRISMA** Iniciativa destinada a millorar i ampliar les infraestructures i els serveis a empreses i assistència tècnica a les PIME de les regions menys desenvolupades. Actualment s'engloba dins la iniciativa PIME.
- PIME** Iniciativa comunitària l'objectiu de la qual és afavorir l'adaptació de les petites i mitjanes empreses industrials i de serveis al mercat únic.
- RECHAR II** Iniciativa comunitària l'objectiu de la qual és accelerar la reconversió econòmica de les conques carboníferes.
- XARXA IRIS** Conjunt de programes per promoure la igualtat d'oportunitats i desenvolupar la formació professional de la dona.
- REGEN** Programa per facilitar el desenvolupament de les xarxes energètiques. Actualment englobat dins la iniciativa INTERREG II.
- REGIS II** Iniciativa comunitària a favor de les regions aïllades de la Unió Europea, entre les quals s'inclouen les illes Canàries.
- RENAVAL** Programa adreçat a facilitar la reconversió del sector naval en aquells territoris afectats per la crisi que afecta aquesta activitat.
- RESIDER II** Iniciativa comunitària l'objectiu de la qual és facilitar la reconversió econòmica de les conques siderúrgiques.

- RETEX** Iniciativa comunitària adreçada a les zones molt dependents del sector del tèxtil i de la confecció dels nous Estats federats d'Alemanya i altres àrees que presenten aquesta mateixa dependència.
- RFDppc** Renda Familiar Disponible en paritats de poder de compra. Macromagnitud corregida pels preus de cada regió. Recull amb més fidelitat que altres indicadors el nivell de vida real dels ciutadans d'una regió.
- SÒCRATES** Nou programa europeu continuador dels programes ERASMUS i LINGUA, l'objectiu del qual és la promoció de la mobilitat d'estudiants i professors, del coneixement d'altres idiomes, de recursos i tècniques nous i de l'ensenyament obert i a distància en el marc de la cooperació transnacional.
- SPA** Estàndard de poder adquisitiu equivalent a les paritats de poder de compra.
- STAR** Programa europeu adreçat a facilitar el desenvolupament de les telecomunicacions en l'àmbit regional.
- STRIDE** Programa adreçat a reforçar la capacitat regional en matèria d'investigació i desenvolupament (I+D). Actualment les seves accions s'engloben en la iniciativa PIME.
- TELEMATIQUE** Programa l'objectiu del qual és fomentar la utilització de serveis avançats de telecomunicacions. Actualment, les seves activitats s'engloben dins de la iniciativa PIME.
- TEMPUS II** Programa l'objectiu del qual és ajudar al desenvolupament i la renovació dels sistemes d'ensenyament superior dels països d'Europa central i oriental mitjançant la cooperació amb Estats membres de la Unió Europea.
- TÈXTEL-
CONFECCIÓ** Iniciativa comunitària destinada a la modernització de la indústria tèxtil i de la confecció de Portugal.
- THERMIE** Tecnologia europea per a la gestió eficaç de l'energia. Programa comunitàri l'objectiu del qual és la promoció de tecnologies sobre utilització racional de l'energia, fonts d'energia renovables, combustibles sòlids i hidrocarburs.
- URBAN** Iniciativa comunitària que té per objectiu contribuir a millorar el nivell de vida de les zones urbanes desfavorides.

VALOREN Programa europeu l'objectiu del qual és el foment i el desenvolupament de l'ús d'energia endògena.

YOUTHSTART Capítol adreçat a afavorir la integració dels joves amb baix nivell de qualificació en el mercat de treball, dintre de la iniciativa comunitària d'ocupació i de desenvolupament dels recursos humans.

**Photographs removed due
to copyright restrictions.**

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

BANCO BILBAO VIZCAYA: «Informe Económico 1994», Bilbao, 1995.

BANCO BILBAO VIZCAYA: «Renta nacional de España», Bilbao, 1995.

BANCO DE ESPAÑA: «Cuentas financieras de la economía española (1985-1994)», Madrid, 1995.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Fondos Estructurales Comunitarios 1994-1999», Luxemburgo, OPOCE, 1993.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Las Comunidades Autónomas españolas y la Unión Europea», Madrid, Comisión de las Comunidades Europeas, Representación en España, 1994.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «Competitividad y cohesión: las tendencias de las regiones. Quinto Informe periódico sobre la situación y evolución socioeconómica de las regiones de la Comunidad», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS: «XXVIII Informe General sobre la actividad de las Comunidades Europeas», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

EUROSTAT: «Portrait des Régions», Tome 3, Luxemburgo, OPOCE, 1993.

EUROSTAT: «Regiones. Anuario estadístico», Luxemburgo, OPOCE, 1994.

EUROSTAT: «Statistiques en bref. Régions», Luxemburgo, OPOCE, 1995.

FUNDACIÓN FIES: «Como viven la recuperación económica las autonomías españolas», Cuadernos de Información Económica n°99, Madrid, 1995.

FUNDACIÓN FIES: «La recuperación económica de las Comunidades Autónomas», Papeles de Economía Española n°64, Madrid, 1995.

INFOREGIO: «Los Fondos Estructurales y las regiones menos desarrolladas de España, 1994-1999», Bruselas, Comisión de las Comunidades Europeas, Dirección General XVI/F/2, 1995.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADÍSTICA: «Anuario estadístico», Madrid, INE, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Plan de Desarrollo Regional de España 1994-99», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Relaciones financieras entre España y las Comunidades Europeas», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «Presupuestos Generales del Estado para 1995. Anexos de los flujos financieros España-CEE», Madrid, 1994.

MINISTERIO DE ECONOMÍA Y HACIENDA: «La planificación regional y sus instrumentos. Informe 1994», Madrid, 1994.

MINISTERIO PARA LAS ADMINISTRACIONES PUBLICAS: «Informe económico-financiero de las Administraciones territoriales 1993», Madrid, 1995.